

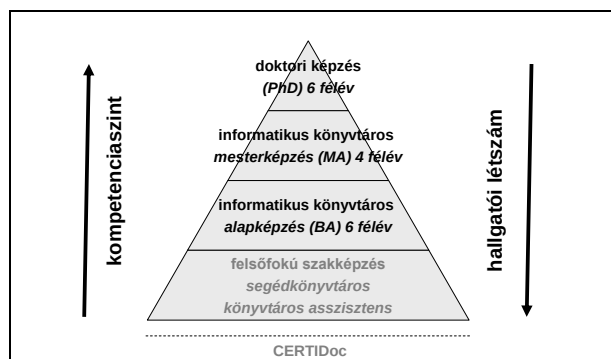
Ízlik-e a bolognai?

A többciklusú informatikus könyvtárosképzés eddigi tapasztalatai*

Az 1948/49-es tanévben, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) falai között megszületett magyarországi felsőfokú könyvtárosképzés újabb mérföldkőhöz érkezett 2009 nyarán: végzett az első, bolognai rendszerben felvételt nyert informatikus könyvtáros alapképzésű (BA) évfolyam. Ennek apropóján röviden áttekintjük a hazai felsőoktatás megújult szerkezetét, az akkreditáció lépéseit, majd részletesebben az alapképzés eddigi tanulságait vonjuk le – az ELTE BTK Informatikai és Könyvtártudományi Intézetének (IKI) oktatási tevékenysége alapján. Ezután a mesterképzésre (MA) összpontosítunk, amellyel kapcsolatosan értékelésekre még nem kerülhet sor, mivel az informatikus könyvtáros MA – országszerte – 2009 szeptemberétől indult. Mindezekkel összefüggésben dolgozatunk foglalkozik a hallgatói létszám és a felsőoktatás, az intézményválasztás, illetve a diploma minőségének – sokszor szőnyeg alá söpört, kényes – kérdéseivel is.

Bologna az informatikus könyvtáros képzésben

Az informatikus könyvtáros képzés¹ új típusú, ún. osztott formára (1. ábra) történő átalakítása 2004-ben kezdődött meg, amikor a 11 magyarországi szaktanszék (2. ábra) képviselői konzorciumot hoztak létre az akkreditáció érdekében. A szakmai grémium irányítójának Sebestyén Györgyöt, az ELTE BTK IKI Könyvtártudományi Tanszékének és doktori programjának vezetőjét választották meg a résztvevők, így a munkacsoport intézményi központja az ELTE Múzeum körüli kampuszán, a legelsőként megalakult – és 40 éven keresztül, egészen 1989-ig az egyedüli hazai egyetemi² – könyvtártanszék lett.

1. ábra Az osztott vagy többciklusú informatikus könyvtáros képzés szerkezete

1. Baja – Eötvös József Főiskola **Pedagógiai Fakultás**
2. Budapest – Eötvös Loránd Tudományegyetem **Bölcsészettudományi Kar**
3. Debrecen – Debreceni Egyetem **Informatikai Kar**
4. Debrecen – Kölcsey Ferenc Református **Tanárképző Főiskola**
5. Eger – Eszterházy Károly Főiskola **Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar**
6. Jászberény – Szent István Egyetem **Alkalmazott Bölcsészeti Kar**
7. Kaposvár – Kaposvári Egyetem **Pedagógiai Kar**
8. Nyíregyháza – Nyíregyházi Főiskola **Természettudományi és Informatikai Kar**
9. Pécs – Pécsi Tudományegyetem **Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar**
10. Szeged – Szegedi Tudományegyetem **Bölcsészettudományi Kar**
11. Szombathely – Nyugat-magyarországi Egyetem **Bölcsészettudományi Kar**

2. ábra Magyarországi felsőfokú könyvtárosképző intézmények

* A II. Masters of Library and Information Science című konferencia plenáris ülésén, 2009. szeptember 24-én, az ELTE BTK Gólyavarában, a szerző ugyanezzel a címmel elhangzott előadásának szerkesztett és kibővített változata.

Napjainkban már kizárólag a *BA – bachelor vagy alapképzés* (180 kredit), az *MA – master vagy mesterképzés* (120 kredit) és a *PhD – Philosophiae Doctor vagy doktori képzés* (180 kredit) alkotta felsőfokú stúdiumokra lehet jelentkezni. Mielőtt azonban az alap- és a mesterképzést alaposabban górcső alá vennénk, fontos megjegyezni, hogy a Bologna-folyamat csúcsának tekinthető tudósképzés – „kakukktójásként” – már jóval a *CSEFT* (Csatlakozás az európai felsőoktatási térséghez) reformtörekvések előtt létrejött Magyarországon: 1997-ben ugyancsak az ELTE-n, az *Irodalomtudományi Doktori Iskolán* belül – *Voit Krisztina* akkori tanszékvezető egyetemi docens kitarító alapítói tevékenységének köszönhetően – zöld lámpát kapott a *könyvtártudományi doktori (PhD) program*, amely ma is töretlenül és sikeresen működik.³ Az ELTE mellett – elsősorban informatikai irányultsággal – a *Debreceni Egyetemen* (DE) is lehet tudományos fokozatot szerezni.⁴

Ehelyütt jelezzük azt is, hogy a foglalkoztatói igényeket figyelembe véve, a három szint (BA – MA – PhD) alatt léteznek még az *Országos Képzési Jegyzékben* (OKJ) szereplő bizonyítványt adó (emelt: *segédkönyvtáros*, ezen belüli részszerkesztés: *könyvtári asszisztens*), illetve szakmai továbbképzési⁵ programok is. Felsőfokú szakképzésről azonban – az egymásra épülést tekintve – nem beszélhetünk (az OKJ-s bizonyítványokért ugyanis – jelenleg – a felsőoktatás nem számít be krediteket a BA-ban, de egyes intézményekben már egyéni kezdeményezések indultak, nem is erre, hanem egy lépcsőt kihagyva, az MA-ra – nem könyvtáros, főiskolai vagy BA végzettséggel – történő belépés ilyen módon való elősegítésére, l. a 16. végjegyzetet). A teljességhez hozzátartozik, hogy él a *könyvtárpedagógia-tanár MA* is. Ezekkel a formákkal (és a tanárképzéssel általában), mivel kívül esnek az ELTE BTK IKI oktatási spektrumán, a továbbiakban nem foglalkozunk.

Az akkreditációs folyamatra dióhéjban visszatérve,⁶ szükséges szólnunk annak kétlépcsős menetről:

1. szakalapítás

Célja a szak létének elismertetése, *képzési és kimeneti követelményeinek* (KKK), azaz az el-sajátítandó kompetenciáknak a meghatározása, így ezt a konzorcium végezte.

2. szakindítás

Minden intézmény külön-külön gondozta: a KKK-nak megfelelő, helyi sajátosságokra szabott, konkrét oktatási program; hálótér, tematikák, személyi és infrastrukturális feltételek stb.

bizonyítása. Ennek birtokában indíthat egy szakot a kandidáló felsőoktatási intézmény.

Mindkét esetben a *Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság* (MAB) véleményezi a beérkező kérelmeket, honlapján (www.mab.hu) nyilvánosak, bárki számára hozzáférhetők mind a szakalapítások, mind a szakindítások adatai, rövid indokolással együtt. Ugyanígy publikusak az egyes alap- és mesterszakok (azon belül szakirányok), továbbá a tanári szakképzettségek KKK-i, melyeket az *Ok-tatási és Kulturális Minisztérium* (OKM) tesz közzé oldalain (www.okm.gov.hu), a felsőoktatás menüpont alatt.⁷

Az *informatikus könyvtáros BA* – az ELTE rektora által 2005-ben benyújtott – létesítési kérelmét pozitívan a 129/2001. (VII. 13.) kormányrendeletben rögzített, és a 2002/2003-as tanévtől a felsőoktatásba belépő hallgatókra – egészen 2006 szeptemberéig, a bolognai típusú oktatás megkezdéséig – érvényes új képesítési követelmények közzétételéig során megszerzett „*informatikus*” jelző meghagyásával⁸ bírálta el a MAB. Így a szakindítási procedúrát követően, igen színes szakirányos kínálat (3. ábra), a 2006/2007-es tanévtől mind a 11 érintett felsőoktatási intézményben fogadhatják alapképzésre a hallgatókat.⁹ A 2. ábrán jól látszik, hogy a magyarországi szaktanszékek fakultásbeli elhelyezkedése nagyon heterogén, amit a könyvtár- és információtudomány *interdiszciplináris* jellege magyaráz. A szak egyébként a 289/2005. (XII. 22.) kormányrendelet¹⁰ alapján a *társadalomtudományi* (képzési területi), azon belül *társadalomismereti* (képzési ági) besorolást kapott.

Hasonlóan bonyolódott az *informatikus könyvtáros MA* létesítési akkreditációja, azzal a különbséggel, hogy a – Sebestyén György professzor vezette, és Kiszl Péter adjunktus titkárságával dolgozó – konzorcium 7 tagúra (Budapest, Debrecen, Eger, Kaposvár, Pécs, Szeged, Szombathely képviselői) redukálódott. Az ELTE-n folyó közös munkát a *Pécsi Tudományegyetem* (Agárdi Péter professzor és Csapó Edit adjunktus) aktív közreműködésével itt is siker koronázta: 2007 telén megérkezett a MAB támogató véleménye. Ennek – és persze a KKK-nak a birtokában – a tanszékek sürgősen hozzáálltak a szakindítási kérelmek összeállításának, melyek többségét 2008 nyarára el is fogadta a MAB illetékes szakbizottsága, majd a plénuma is. 2009 őszére, az első MA-s évfolyam indítására végül 6 képzőintézmény (4. ábra) szerzett engedélyt,¹² jórészt egymástól – szerencsésen – eltérő szakirányos kínálattal.

3. ábra Informatikus könyvtáros BA szakirányok országszerte¹¹

4. ábra MA szakindítások a 2009/2010-es szemeszterben¹³

Az alapképzés tanulságai

A BA-szintű informatikus–könyvtárosképzéssel kapcsolatosan már bizonyos – de korántsem végleges – tapasztalatok szűrhetők le, hiszen – ahogy már említettük – egy évfolyam befejezte tanulmányait. Nézzük tömören az ennek megfelelő pozitív és negatív tényezőket!¹⁴

Kedvezőnek értékelhető, hogy:

- Igen széles képzési paletta alakult ki az országban, a 10 feletti *szakiránnyal* (3. ábra) az egye-

temek és főiskolák jó eséllyel lefedik mind a hallgatók érdeklődési köreit, mind a munkaadók igényeit: a kereslet-kínálat találkozása – reményt keltően – biztosított.

- Aki nem az informatikus könyvtáros BA-n belüli szakirányt szeretne választani, annak lehetősége adódik *minor* (azaz „második szak szakterületi ismeretei”-nek) elvégzésére 50 kredit értékben. Így az ELTE BTK-n például közel 70 minor¹⁵ vehető fel az alapképzés szakiránya helyett (legnépszerűbbek: szerkesztői ismeretek, magyar, ügyvitel, bölcsészettudományi informatika, kommunikáció- és médiatudomány). A minor célja természetesen az is lehet, hogy a hallgató ne csak a BA-s szakján szerezzen jogot továbbtanulásra, hanem a választott 50 kredites ismeretkörhöz igazodó MA-ra is beléphessen. Ez fordítva is igaz: a nem informatikus könyvtáros alapszakos diákoknak ugyanúgy biztosított – a saját szakjukhoz kapcsolódó szakirányok helyett – az informatikus könyvtáros 50 kredites minorjának vagy egy szakirányának teljesítése, mellyel megszerezhetik az előfeltételt az informatikus könyvtáros MA-s felvételhez.
- Lehetőség van 50 kredit értékben, a BA (törzs)tárgyaiból – hallgatói jogviszonnyal nem járó, kizárólag költségtérítéses – ún. *részismereti képzés* elvégzésére, mely a más szakról jövők – és az előző pontban felkínált lehetőséggel, BA-s tanulmányaik során nem élők – informatikus könyvtáros MA-ra való belépését segíti elő. (Az ELTE BTK-n ez 2 félév elvégzését jelenti, bármilyen felsőfokú végzettséggel, de például az EKF-n távoktatási forma, azaz e-learning is választható.) Az 50 kredit (egy részének) beszámítása is szóba jöhet korábbi – nem (informatikus) könyvtáros – tanulmányok alapján (akár filozófia, kommunikáció, informatika stb. területéről, hiszen a KKK-

ban nincsen meghatározva, hogy az MA-hoz szükséges 50 kreditnek kizárólag a minor, a törzstárgyak vagy egy BA-s szakirány közül kell kikerülnie: ez az adott intézmény mérlegelésétől függ), amellyel csökkenhet az elvégzendő kurzusok száma, és nem utolsósorban a kreditenként fizetendő térítés összege.¹⁶

- Az informatikus könyvtáros BA, számos MA *szakra történő belépésénél* – természetesen a megfelelő kreditek teljesítésével – *előzményként* (sok helyütt: elsősorban) elfogadott (számításba vehető) alapszak, ezek jelenleg: szociológia, kulturális antropológia, nemzetközi tanulmányok, színháztudomány, vallástudomány, anglisztika, amerikanisztika, kulturális mediáció MA.
- A képzőhelyek között erősödik a *verseny* (a hallgatókért), a képzési reformon túl ez a mindennapokban is indukálja a folyamatos innovációt, a piaci törvényszerűségek előbb-utóbb érvényesülnek az oktatásban, kihatnak annak korszerűsítésére, tartalmára.
- Számos szakirány működtetése nem képzelhető el a *versenyszféra* aktív bevonása, partneri kapcsolatok kialakítása nélkül, így például az ELTE gyakorlatában az információ- és tudásmenedzsment szakirányon aktív együttműködés zajlik – többek között – az *Infodok Kft.*-vel vagy céginformáció-szolgáltatók sokaságával (*Opten, Kompas, Creditreform* stb.), illetve a *Magyar Információbrókerek Egyesületének (MIBE)* tagjaival.
- A szakmai *törzssanyag* elsajátítása megtörténik a BA-ban, így az MA során már nagyobb hangsúly fordítható a specializálódásra.
- A *szakmai gyakorlatok* óraszámja emelkedett a kifutó képzésekhez viszonyítva (az ELTE-n BA-n jelenleg: 300 óra), ez egyértelműen segíti a munkaerő-piaci beilleszkedést, továbbá lemossa azt a bélyeget, hogy túlságosan elméletközpontú az oktatás. (Az alapképzésnek éppen a gyakorlatközpontúság az egyik lényege, ez – a régi tantervekhez viszonyítva – leképeződik az előadások és a gyakorlati kurzusok nagyjából 50-50%-os arányán is.¹⁷) Itt is kiemelkedő a vállalkozói körökkel tartott intenzív kapcsolat értéke, a szakmai gyakorlóhelyek igénybevétele érdekében. Az ELTE-n, az információ- és tudásmenedzsment szakirányon sikerült olyan gazdálkodó szervezetekkel kooperálni, mint például a *MOL Nyrt.*, a *Chinoi Zrt. (sanofi-aventis)*; a közgyűjtemények közül fontos partnerünk – többek között – a *Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára (BCE KK)*, a *Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Könyvtára*. Ezekon kívül hallgatóink – jórészt rendszeresen – megfordulnak a következő gyakorlóhelyeken is: *Magyar Szabadalmi Hivatal*

*Iparjogvédelmi Szakkönyvtára, Magyar Távirati Iroda Zrt., Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtára, Legfőbb Ügyészség Könyvtára, Magyar Telekom (Belföldi Tudakozó, Tudakozó+), MTV Zrt. Archivuma, Magyar Rádió Zrt. Archivuma, Külügyminisztérium Könyvtára.*¹⁸

- A képzésbe belépő hallgatóknak – az ELTE, a DE és a Szegedi Tudományegyetem (SZTE) esetében – igen *komoly nyelvtudásuk van* (1. táblázat).
- *Valódi kreditrendszer* jött létre, átjárható hálótervek születettek, amelyek – a kitűzött cél szerint – legalább 75%-ban kompatibilisek egymással. A szakkétesítések során a konzorcium behatóan tanulmányozta a külföldi tanmeneteket is, így ha megvizsgáljuk az OKM által kiadott KKK-t, nemzetközileg is érvényes az előbbi megállapítás.
- Mivel a BA képzésben az akkreditáció folyamán, a személyi feltételek értékelésekor, az oktatók esetében a tantárgyak száma volt a minősítési kritérium, sok helyütt *tantárgyláncokat* hoztak létre, széles ismeretkörökkel, akár 4-6 résszel. Ennek hatékonysága – a kezdeti szkepticizmus ellenére – az ELTE BTK-n egyértelműen bebizonyosodott: rugalmasan alakítható, tartalmilag jól fejleszthető tanegységek jöttek létre, az időgazdálkodás kiegyensúlyozottabbá vált, nem aprózódik el a tudás, hatékonyabban el lehet mélyedni egy-egy témában (pl. Információelmélet, adatbázis-építés és -kezelés, könyvtárgépesítés 1-4.).¹⁹
- Az egyes intézményekben jelentősen megnövekedett hallgatói létszám lehetőséget teremt a csoportbontásra, *műhelymunkára*, de a „nagyobb merítés” lehetővé teszi, illetve meg is követeli az élénk tehetséggondozást, mentorálást, tutorálást (publikációs tevékenység elősegítése, pályázatokon, konferenciákon való részvétel stb.) is.
- A széles körű szakirányos kínálat az adott témakörnek megfelelő, *korszerű informatikai, kommunikációs eszközök* (pl. Google alkalmazások, Skype) használatát ugyanúgy nemcsak lehetővé teszi, hanem meg is követeli.
- A *szakirányok* elnevezései az *oklevélben* szerepelnek.
- A nagy hallgatói létszám (6. ábra) elősegíti, hogy MA-ra is sokan bekerülhetnek *államilag támogatott* formában. (Országos szinten – tehát nem az egyetemeket, főiskolákat egyedileg vizsgálva – a BA-sok kb. 35%-a ez a keret, melyet a 2009/2010-es tanévben fel sem tudtak tölteni az intézmények, ezért mindenütt a levelező tagozaton (új nevén: részidős képzésben) is államilag finanszírozott helyeket kínáltak, szemben a korábbi költségtérítésekkel.)
- A több hallgató nagyobb *hallgatói életet* indukál, sok szakmai és szabadidős rendezvénnyel.²⁰

1. táblázat

Informatikus könyvtáros alapképzésre nyelvvizsgával felvettek aránya 2008-ban²¹ Forrás: www.felvi.hu (letöltés ideje: 2009. október 24.)

R	Intézmény	Érték
1.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (ELTE BTK)	65,6%
2.	Debreceni Egyetem Informatikai Kar (DE IK)	63,1%
3.	Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (SZTE BTK)	50,0%
4.	Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar (PTE FEEK)	29,4%
5.	Nyugat-magyarországi Egyetem Természettudományi és Műszaki Kar (NYME TTMK)	12,5%
6.	Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar (EKF TKTK)	7,6%
	Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar (NYF TTK)	7,6%
7.	Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás (EJF P)	0%
	Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar (KE CSPFK)	0%
	Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola (KTIF)	0%
	Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar (SZIE ABK)	0%

Kedvezőtlennek értékelhető, hogy:

- A 11 felsőoktatási intézményben heterogén színvonalú BA diplomákat adnak ki, erre elsőként az MA felvételik során döbrentek rá a mesterképzést folytató intézmények. (Persze, korábban is volt minőségbeli eltérés, de az alapozás, a szakmai törzsanyag átadása a BA képzés sajátja; MA-ban – 4 félév alatt, melyből az ELTE-n 3 félévben már főképp szakirányos specializációt folytatnak – erre nincs idő. Az első hónapok tapasztalatai alapján azonban a szintre hozás, a *felzárkóztatás* elengedhetetlen velejárója az MA képzés első félévének. Ne feledjük, a mai BA-nak és MA-nak együttesen megfeleltethető, korábbi 5 éves egyetemi képzést ugyanott végezte a hallgató, kivételt képezett ez alól a kiegészítő egyetemi matúra, ezért hozzuk most előtérbe ezt a véleményt.)
- Az egykori egyetemi/főiskolai képzés lényegesebb elemei – szinte teljes mértékben – megjelennek a BA-ban, a KKK alapján *megnövekedett mértékű ismeretanyagot* kell átadniuk az oktatóknak, sokszor a korábbi egyetemi tanulmányokhoz hasonlóan. Ennek oka, hogy az alapképzés alapításakor – a szakma és a konzorcium – még abban sem lehetett biztos, hogy önálló szakként akkreditálják az informatikus könyvtáros BA-t, sőt, abban pedig még nagyobb volt a

bizonytalanság, lesz-e egyáltalán MA szintű folytatása. (A mesterképzés elindulásával ez a probléma minden bizonnyal mérséklődik, és beáll a BA-MA egyensúlya a szakmai törzsanyag viszonylatában, megszűnnek az alapidiplomák közötti színvonalbeli különbségek.)

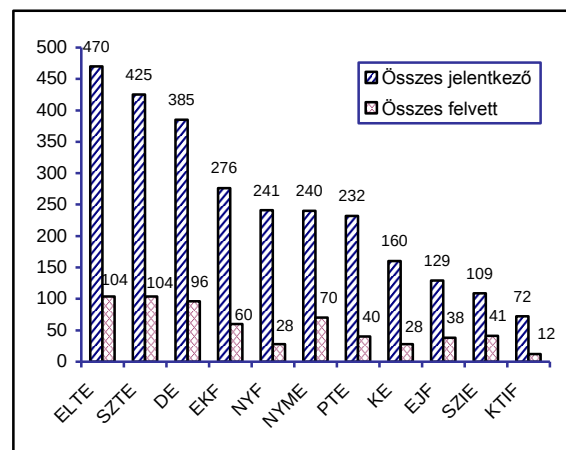
- A *nyelvtudás hiánya* sok esetben problémát okoz (a felsőoktatási mezőny „három részre szakadása” miatt ez a szempont itt is érvényesül, így visszautalunk az 1. táblázatra).
- A *szigorlatot* eltérően kezelik a 11 intézményben. A tendencia ma már az, hogy ahol beépítették ezt a komplex számonkérést, ott is megszüntették vagy folyamatban van a szigorlat eltörlése, ez alól csak 1-2 kivétel akad. A diákok így csak a 6. félév végén találkozhatnak az első, nagy volumenű megmérettetéssel, nincs ilyen jellegű gyakorlatuk; további probléma, hogy így kizárólag a szakdolgozat és a záróvizsga átlaga képezi a diploma minősítését – ez is ellentétes a hallgatók többségének érdekeivel. (Folyamatosan jól teljesítő hallgató „rossz” tételt húz a záróvizsgán, vagy ennek a fordítottja is megtörténhet.) Megoldás lehetne egyes törzs- vagy szakirányos tárgyak jegyeinek beszámítása az átlagba, vagy az ELTE példájára írásbeli és szóbeli záróvizsga szervezése.
- A képzés alapvetően *egyszakos*.

- Nem alakul ki *vizsgarutin*, a nagy hallgatói létszám háttérbe szorítja a *szóbeli megmérettetéseket*, olyan is előfordulhat, hogy csak a záróvizsgán kell a hallgatónak előszóban felelnie (l. az előző pontot).
- A *kreditrendszer* a hallgatóknak igen *nagy szabadságot* ad tanulmányaik ütemezésében, mely mozgástér gyakran visszaüt. Sokan nem végeznek „időben” tanulmányaikkal (azaz halasztanak), jelentősen kitolódhat a képzési idő, a mintatanterv szerinti 6 félév nem elegendő az abszolválásra. (Ennek háttérében a nyelvvizsga hiánya természetesen az egyik legjelentősebb ok, de a külföldi ösztöndíjak is ide sorolhatók.)
- A félévenkénti 45 vagy 60 óraszámú – *heti 3 vagy 4 óra* – kurzusok megterhelők a hallgatók és oktatók számára egyaránt, rendkívüli mértékben igénybe veszik a koncentrációképességet.
- A BA KKK – ellentétben az informatikus könyvtáros MA-éval – nem határozza meg taxatíván a *szakirányok pontos ismeretköreit*, sőt, még ennél is tágabb lehetőséget ad: csak példákat sorol fel a specializálódási egységek neveire. Ez okozza a 3. ábrán látható, igen változatos képet, és azt, hogy szinte ugyanazzal a tartalommal más-más, de hasonló nevű szakirányok indulnak az egyes intézményekben.
- A végzettség – diplomában szereplő, a szakminisztérium által, valószínűleg „gépi fordítással” meghatározott, és már a kifutó főiskolai okleveleknél is alkalmazott – angol nyelvű megnevezése: „*Computer Librarian*”, mely a nemzetközileg is elfogadott „*Library and Information Science*” (LIS) tükrében erősen vitatható. (Jól ismerjük a magyar nyelvű szakelnevezéssel kapcsolatos terminológiai problémákat, de talán célszerűbb lenne a „*Bachelor of Library and Information Science*”. Az MA KKK-ja szerint a mesterszintű oklevelekbe már a „*Master of Library and Information Science*” kerül.)²²
- Az intézmények írásbeli és/vagy szóbeli *felvételiket* nem tarthatnak, így nem tudják megszűrni a – főként középiskolai érdemjegyek alapján – bekerülő hallgatókat (az MA-val ellentétben nincs bebeszélésük a felvettek kiválogatásába).²³

Van-e túlképzés?

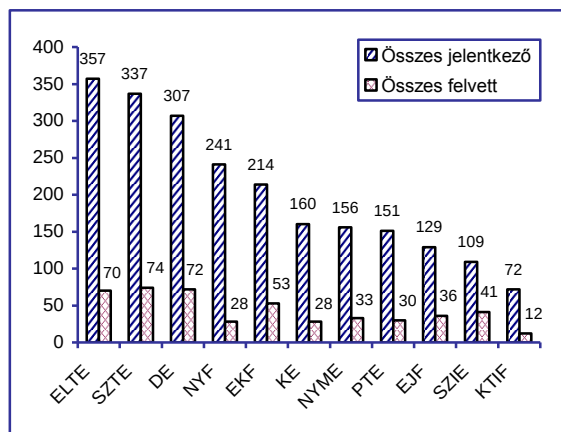
A hallgatói létszámok alakulása többször előkerült már elemzésünkben. A 2009/2010-es tanév statisztikái alapján 621 hallgató nyert felvételt BA és MA szintre összesen²⁴ (5. ábra). Ennek 77%-a alapképzésű (6. ábra), 23%-a mesterképzésű (7. ábra) diák.²⁵ Valószínű, hogy a lemorzsolódás

miatt nem fognak ennyien végezni, de jól tudjuk azt is, hogy a *menyiség* és a *minőség* nem mindig jár együtt, sőt: általában egymás ellen hatnak. Az is hűsbavágó kérdés lehet, hogy ekkora létszámban el tudnak-e helyezkedni ma Magyarországon, a szakon frissen végzettek? Egy biztos: *könyvtárosként nem*. Több százas nagyságrendű *betöltendő státusz* közel s távol sincsen a könyvtárakban.²⁶ Egyetlen megoldás kínálkozik tehát: *nyitni a nonprofit szektor* más intézményei felé, illetve – a korábban sokat bírált momentumként –, a *versenyszféra* számára is kell képezni információs szakembereket (elnevezésükkel nem szeretnénk ehelyütt foglalkozni, ez megérne egy külön értekezést, azaz információmenedzsernek, információs tanácsadónak, információs szakértőnek, információbrókernek vagy másképp hívni a könyvtárosokat; a lényeg úgyis az elsajátított kompetenciákon, az alkalmazott készségeken áll vagy bukik).²⁷ Ha a szakma széles körű értelmezését professzionális módon, a *hagyományos értékek* és a *modern* elvárások közötti egészséges egyensúly megtalálásával, de mindenekelőtt a *kereslet* és a *kínálat optimalizálásának* leképezésével végezzük, máris nem beszélhetünk túlképzésről, mivel a hallgatókat felszívják más – nem könyvtári – területek felé. Szemléletváltással – és persze az új elvárásoknak, új feladatoknak megfelelő oktatói orientációval²⁸ – eltűnhet tehát az a törvényszerűség, hogy *amiből sok van, az kevésbé értékes*. Megnyugtatóan kétségtelenül csak a *diplomás pályakövetés* folyamatos elvégzése adhat erre a dilemmára – minden szempontból kielégítő és bizonyító erejű – választ.²⁹

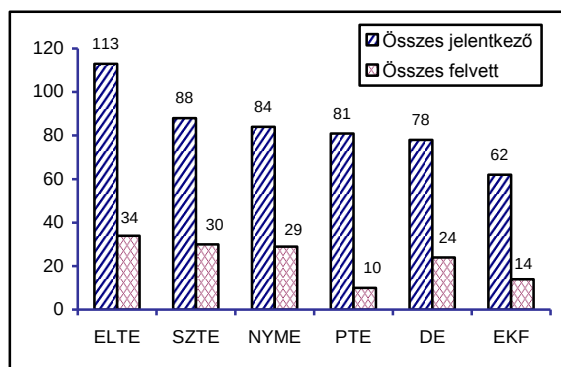
5. ábra **Informatikus könyvtáros összesített (BA és MA) felvételi adatok 2009**

Forrás: www.felvi.hu (letöltés ideje: 2009. szeptember 24.)

6. ábra Informatikus könyvtáros BA felvételi adatok 2009

Forrás: www.felvi.hu (letöltés ideje: 2009. szeptember 24.)

7. ábra Informatikus könyvtáros MA felvételi adatok 2009

Forrás: www.felvi.hu (letöltés ideje: 2009. szeptember 24.)

Az ELTE BTK modernizált – osztott – képzési rendszere

Az ELTE BTK-n a korábbi – *osztatlan* – modellben is jelen voltak a mai értelemben vett, *korszerű* oktatási irányok,³⁰ elsősorban a *tudományos tájékoztatás* (multinacionális tartalomszolgáltatók)³¹ köré csoportosulva, majd később egyre intenzívebben kiegészülve a *vállalkozói információs* (információmenedzsment) orientáltsággal.³² Az európai felsőoktatási térséghez történő igazodás, – mely meglátásunk szerint hasonló *áttörést* hozott a tanszék életében, mint az 1970-es, majd 80-as, 90-es években, a számítástechnika könyvtári alkalmazásokba történt betörésére válaszul, a kor kihívásainak megfelelő tantervi változások keresz-

tülvitele: azaz a történeti stúdiumok súlyának fokozatos csökkentésével, új elemként az informatika és a menedzsment-tantárgyak bevezetése, ehhez megfelelő infrastruktúra megteremtése (I. TEMPUS program)³³ – még inkább ebbe az irányba pozícionálta a képzőhelyet. Kijelenthetjük, hogy az ELTE könyvtárszaka ma mind a BA-n, mind az MA-n, azon belül szakirányain (8. ábra) – a *klasszikus könyvtáros hivatás* értékeinek megtartása mellett – hangsúlyozottan felkészít a *versenyszféra elvárásainak* (is) megfelelő, jelentős értékhozzáadással bíró, innovatív információs szakmunkák elvégzésére, de ezzel összefüggésben, a legtehetségesebb hallgatók számára, akár *tudományos pálya* művelésére is:

1. *Informatikus könyvtáros BA*³⁴
  - EU-információ szakirány,
  - Információ- és tudásmenedzsment szakirány,
  - ELTE BTK kb. 70-féle minorja.
2. *Informatikus könyvtáros MA*
  - Kutatás-fejlesztési információmenedzser szakirány,
  - Üzleti információmenedzser szakirány.
3. *Könyvtártudományi doktori (PhD) program.*

Informatikus könyvtáros BA EU-információ szakirány (szakirányfelelős: Sebestyén György egyetemi tanár)

Bevezetés az európai tanulmányokba
Nemzetközi szervezetek
Az EU hivatalos dokumentumainak rendszere
Az EU elektronikus információforrásai
EU tájékoztatási intézmények Magyarországon
Üzleti információ
AZ EU nyelvpolitikája
Interkulturális kommunikáció
Információ- és tudásmenedzsment
Technológiatörténet
Tartalomfejlesztés
Levelezési és jegyzőkönyv-vezetési ismeretek

Informatikus könyvtáros BA Információ- és tudásmenedzsment szakirány (szakirányfelelős: Kiszl Péter egyetemi adjunktus)

Gazdasági, vállalkozói, jogi alapismeretek
Információ- és tudásmenedzsment
Marketing és pr
Gazdasági szakirodalmi információ
Üzleti kommunikáció
Üzleti információ
Technológiatörténet
Tartalomfejlesztés
Levelezési és jegyzőkönyv-vezetési ismeretek

Informatikus könyvtáros MA
Kutatás-fejlesztési információmenedzser szakirány
 (szakirányfelelős: Sebestyén György egyetemi tanár)

Piacgazdaság és könyvtárügy az információs társadalomban
 Tudománypolitika
 Könyvtári innovációk a tudományos és kulturális információk
 menedzselésében
 A tájékoztatási intézmények és eszközök itthon és külföldön
 Természettudományi és műszaki tájékoztatás
 Társadalomtudományi és bölcsészettudományi tájékoztatás
 Művészeti tájékoztatás
 Orvosi, egészségügyi tájékoztatás
 Közgazdaságtudományi és jogi tájékoztatás
 Környezettudományi és agrártudományi tájékoztatás

Informatikus könyvtáros MA
Üzleti információmenedzser szakirány
 (szakirányfelelős: Kiszl Péter egyetemi adjunktus)

Piacgazdaság és könyvtárügy az információs társadalomban
 Üzleti és jogi ismeretek
 Professzionális információkutatás- és közvetítés
 Az üzleti információ elmélete és gyakorlata
 Korszerű információmenedzsment- és marketingmódszerek
 Szervezeti információgazdálkodás
 Információs tanácsadás
 Térítéses információszolgáltatás a könyvtárban
 Forrásszerzési, pályázatkészítési műhelymunka
 Információvédelmi alapismeretek
 Ügyvitel
 Projektmunka

8. ábra **Az ELTE informatikus könyvtáros
 BA és MA szakirányainak kurzusai**³⁵

Versenyhelyzet

Az akkreditáció során kiválóan együttműködő képzőintézmények között természetes verseny áll fenn, még akkor is, ha – néhány, elsősorban az alapképzésben felfedezhető átfedés ellenére – igyekeztek „felosztani” egymás között a szakirányokat, azaz helyesen, a *specializálódást* választ-

tották, valamint a köztük meglévő földrajzi távolságok kiegyenlítő szerepet is játszanak. A kulcskérdés tehát, hogy melyek lehetnek a jelenlegi társadalmi-gazdasági-politikai helyzetben az *intézményválasztás* szempontjai? Néhány tényezőt ehelyütt összegyűjtöttünk, nem fontossági sorrendben:

- intézmény presztízse, tradíciója, múltja, alumni rendszerek,³⁶
- felsőoktatási rangsorok eredménye,³⁷
- regionális elv (távolság a lakóhelytől),
- szakirányok kínálata – piacképes specializálódási lehetőségek,
- munkáltatói igények, visszajelzések,
- továbblépési lehetőség ugyanazon intézményben: MA/PhD szintre, esetleg más szakok szakirányaira (minorjaira),
- oktatási intézmény marketing tevékenysége,
- nemzetközi kapcsolatok, ösztöndíjak,
- infrastruktúra,
- oktatói gárda,
- hallgató élete,
- kollégiumi elhelyezés,
- továbbtanulás célja („csak kell egy diploma” sajálatos szindróma),
- egyéb (családi kötődés, város/intézmény szerep, nyílt napok színvonal stb.).

Input – Output

A felsoroltak egyenes következménye, hogy milyen „minőségű” *hallgatói kör kerül be* egy-egy tanszékre, közülük a *nyelvvizsgával* rendelkezőkről már szoltunk (1. táblázat). A felvételi rangsorokból beszédes szempont lehet még a felvettek *pontátlaga* (2. táblázat) és az *első helyen jelentkezők* száma (3. táblázat), melyek egyértelműen, – a felsőoktatási intézményben végzett kompetenciafejlesztés egyensúlyozó hatása ellenére is – sokat nyomnak a latban a *kimeneti oldalon*, a végzeteknél.

2. táblázat

Informatikus könyvtáros alapszakra felvettek pontátlaga 2008-ban

Forrás: www.felvi.hu (letöltés ideje: 2009. október 24.)

R	Intézmény	Érték
1.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (ELTE BTK)	387.8
2.	Debreceni Egyetem Informatikai Kar (DE IK)	385.4

3.	Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (SZTE BTK)	353.4
4.	Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar (PTE FEEK)	347.8
5.	Nyugat-magyarországi Egyetem Természettudományi és Műszaki Kar (NYME TTMK)	336.5
6.	Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar (EKF TKTK)	332.5
7.	Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola (KTIF)	327.7
8.	Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar (KE CSPFK)	317.3
9.	Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar (SZIE ABK)	315.6
10.	Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar (NYF TTFK)	313.5
11.	Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás (EJF P)	296.5

3. táblázat

Informatikus könyvtáros alapszakra első helyen jelentkezők száma 2008-ban Forrás: www.felvi.hu (letöltés ideje: 2009. október 24.)

R	Intézmény	Érték
1.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (ELTE BTK)	44
2.	Debreceni Egyetem Informatikai Kar (DE IK)	36
3.	Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar (EKF TKTK)	34
4.	Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar (NYF TTFK)	28
5.	Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (SZTE BTK)	27
6.	Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar (PTE FEEK)	23
7.	Nyugat-magyarországi Egyetem Természettudományi és Műszaki Kar (NYME TTMK)	17
8.	Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar (SZIE ABK)	14
9.	Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar (KE CSPFK)	9
10.	Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola (KTIF)	5
11.	Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás (EJF P)	2

A leghűsbavágóbb kérdés tehát a *diploma értékének*³⁸ meghatározása: hogyan árazza be a felvevőpiac – az egyes képzési szinteken, a különböző intézmények által viszonylag jelentős számban kibocsátott – BA és MA okleveleket, továbbá mennyire lesznek képesek a gyakorlatban élni a pályakezdő frissdiplomások – a korszerűsített oktatási formákban – megszerzett tudásanyaggal?

Jegyzetek

¹ A hazai könyvtársképzés történetének megismerését segíti pl.: FUTALA Tibor: Kronológia a hazai könyvtársképzés és továbbképzés változásainak figyelemmel kíséréséhez. = Könyvtári Figyelő, 26. köt. 2. sz. 1980. p. 137–147. és SEBESTYÉN György: Az egyetemi könyvtársképzés ötven éve. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2001. 198 p. ISBN 963 463 468 0

- ² A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen (KLTE, ma: Debreceni Egyetem) 1989-től folytatnak egyetemi szintű könyvtárosképzést; a jelenleg is működő tanszékek közül Szombathelyen, 1972-ben indult meg a főiskolai könyvtár szak.
- ³ Az ELTE könyvtártudományi doktori tevékenységének történetéről SEBESTYÉN György, a program és az ELTE BTK IKI jelenlegi vezetője készített összefoglalást: SEBESTYÉN György: Könyvtártudományi és informatikai PhD-képzés az Eötvös Loránd Tudományegyetem könyvtártudományi-informatikai tanszékén. Múlt és jelen. = TMT, 51. köt. 11. sz. 2004. p. 475–483.
- ⁴ BÉNYEI Miklós – BODA István Károly: Könyvtár- és információtudományi PhD-képzés a Debreceni Egyetem Informatikai Karán. = TMT, 52. köt. 7–8. sz. 2005. p. 347–352.
- ⁵ Az OKM Könyvtári Akkreditációs Szakbizottsága által kiadott, indítási engedéllyel rendelkező továbbképzési programok listája letölthető a Könyvtári Intézet (KI) honlapjáról: http://www.okm.gov.hu/doc/upload/200910/konyvtari_kepzes_indit_200910.pdf (A letöltés ideje: 2009. október 25.)
- ⁶ Az akkreditációval behatóan foglalkozik, és további adalékokkal szolgál: TÓSZEGI Zsuzsanna: Az informatikus könyvtáros hallgatók által elsajátítandó tudásanyag és szakmai kompetenciák a bolognai képzési rendszerben. = TMT, 55. köt. 10. sz. 2008. p. 470–480.
- ⁷ A doktori képzésről, az egyes iskolákról (témavezetők, statisztikák, védések stb.) pedig a Doktori Adatbázis (www.doktori.hu) informál.
- ⁸ 129/2001. (VII. 13.) Korm. rendelet a felsőoktatásban a bölcsészettudományi és egyes társadalomtudományi alapképzési szakok képesítési követelményeiről 5. § (3): „E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az egyetemi és főiskolai szintű könyvtáros szak megnevezése informatikus könyvtáros szakra (...) változik.”
- ⁹ Két főiskolai tanszék pályázatát nem támogatta a MAB, de az oktatási miniszter engedélyezte azok indítását is; később pedig pótolták a hiányosságokat, így megszerezték a teljes jogú akkreditációt.
- ¹⁰ 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet a felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről.
- ¹¹ A közel azonos képzési programú szakirányokat egy sorban szerepeltetjük.
- ¹² Ez igen impozáns arány a többi mesterszak indítási statisztikáit vizsgálva.
- ¹³ Jelenleg, a KKK szerint az informatikus könyvtáros mesterképzésben akkreditált szakirányok: humán informatika (tartalomszolgáltató); információ- és tudásmenedzsment; *internettechnológia*; *iskolai könyvtáros*; *könyvtári minőségmenedzsment*; *közszolgáltató könyvtáros*; *különgyűjtemények*; *médiainformatika*; *nyelvészeti informatika*; *orvosi könyvtáros*; régi nyomtatványok feldolgozása; szaktudományi (kutatás-fejlesztési) információmenedzser; tartalomfejlesztő menedzser; üzleti információmenedzser; *webtechnológia*. (A dőlt betűségeket ez idáig nem indította egyetlen intézmény sem.)
- ¹⁴ Ezúton is köszönettel tartozunk Sebestyén György intézetigazgató és tanszékvezető egyetemi tanárnak, illetve az ELTE BTK-s oktató kollégáknak, különösen Barátné Hajdu Ágnesnek, továbbá a hallgatóknak, akik értékes észrevételeikkel segítették az összeállítás elkészítését, melynek kiindulópontjául szolgált: KISZL Péter: A felsőoktatásban folyó képzés 2 tanéves tapasztalatai az ELTE informatikus könyvtáros alapszakjának (BA) vonatkozásában. Összefoglaló (belső) munkaanyag az ELTE BTK dékánja részére. [Kézirat.] Budapest, ELTE, 2008. 5 p.
- ¹⁵ L. <http://www.btk.elte.hu/ba.aspx> (A letöltés ideje: 2009. október 26.)
- ¹⁶ A felvételt leszámítva, „feltétel nélküli” MA belépésre jogosítanak – az informatikus könyvtáros BA mellett – a korábbi főiskolai (informatikus) könyvtáros diplomák, azonban más szakról érkezők esetében – a már említett – kreditismerttetési eljárást kell lefolytatni, azaz az 50 könyvtáros alapképzési kreditet a választott intézményben szükséges elfogadtatni. L. az informatikus könyvtáros KKK vonatkozó pontjait: „4. A mesterképzésbe történő belépésnél előzményként elfogadott szakok: 4.1. Teljes kreditérték becsapításával vehető figyelembe: informatikus könyvtáros alapképzési szak, továbbá a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény szerinti főiskolai szintű könyvtáros, informatikus könyvtáros alapképzési szakok. 4.2. A 11. pontban meghatározott feltételekkel vehetők figyelembe továbbá azok az alap- vagy mesterfokozatot adó alapképzési, egységes, osztatlan vagy mesterképzési szakok, illetve a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény szerinti főiskolai vagy egyetemi szintű alapképzési szakok, amelyeket a kredit megállapításának alapjául szolgáló ismeretek összevetése alapján a felsőoktatási intézmény kreditátviteli bizottsága elfogad.” „11. A mesterképzésbe való felvétel feltételei: A kredit megállapításának alapjául szolgáló ismeretek – felsőoktatási törvényben meghatározott – összevetése alapján a hallgatónak elismerhető legyen legalább 50 kredit a korábbi tanulmányai szerint az informatikus könyvtáros alapképzési szak ismeretköreiből.” Ez tehát azt jelenti, hogy az 50 kreditnyi ismeretkörrel az MA tanulmányok megkezdése előtt már rendelkezniük kell a nem (informatikus) könyvtáros szakról pályázóknak. A felsőoktatási intézmények közül viszont akad példa, ahol sajátosan értelmezik e sorokat: 30 kredittel beléphet a hallgató az MA-ba, majd a mestertanulmányok alatt végezheti a hiányzó 20 könyvtáros alapkreditet. Néhány más tanszék is szeretné ezt a gyakorlatot, valamint az OKJ-s bizonyítványokért bizonyos számú kreditbeszámítást – megnyugtatóan legitimizálva – alkalmazni, melyhez azonban a KKK módosítása lenne szükséges. (Valószínűsíthetően

így növekedne a mesterhallgatói létszám, de a kritériumrendszer enyhítésének – elsősorban a tanulmányok egymásra épülését érintő – szakmai hatásai mérlegelést igényelnek, melyre az OKM is felhívta a konzorcium, illetve a szakfelelősök figyelmét: a nem könyvtáros végzettségűek belépési feltételei ma is kellőképpen nyitottak. Azaz mindenféle – akár az állattenyésztő mérnök BSc vagy a klasszikus balettművész MA – szakról érkezhettek a hallgatók, továbbá az elvárt 50 kredit az alapképzés bármely ismeretköreiből teljesíthető, nincs konkretizálva, hogy csak az 50 kredites minor tanegységei – jellemzően az informatikus könyvtáros BA törzstárgyai – fogadhatók el, az értelmiségképző, az alapozó, a közismereti vagy a szakirányos tantárgyak is: ez kizárólag az adott egyetem vagy főiskola kreditelismertetési bizottságának döntésén múlik.)

- 17 A szabadon (és kötelezően) választható kurzusok széles kínálata miatt az arányszám pontosan nem határozható meg, de ettől mindkét irányba csak néhány százalékpontonnyi eltérés lehet hallgatónként.
- 18 Kiszl Péter, az információ- és tudásmenedzsment BA szakirány felelőse, hathatós közreműködéséért, ezúton is köszönettel tartozik Köntös Nelli tanársegédnek, aki – Sebestyén György tanszékvezető egyetemi tanár megbízása alapján – koordinálja és adminisztrálja az ELTE-s hallgatók szakmai gyakorlatait.
- 19 Az MA engedélyezésekor erre rájött a MAB, és ott már a kurzusok összkreditszáma alkotta az oktatói terhelés felső határát.
- 20 L. az ELTE BTK informatikus könyvtáros szakos hallgatói érdekképviselőt rendkívül mozgalmas ténykedését: <http://elteszhek.klog.hu>.
- 21 Az idei felvételi eljárás e vonatkozású adatait várhatóan 2009 decemberében teszi közzé az Országos Felsőoktatási Információs Központ (OFIK). Ugyanez érvényes a 2. és a 3. táblázatra is.
- 22 A szakelnevezéssel összefüggő nézetek ütköztetésének külön tanulmányt lehetne szentelni. Vö. MURÁNYI Péter 2007. március 13-i KATALIST-en megjelent vitaindítójával (<https://listserv.niif.hu/pipermail/katalist/2007-March/013392.html>), és az ahhoz kapcsolódó hozzászólásokkal. (A kézirat leadása után érkezett friss fejlemény: Sebestyén György professzornak, a konzorcium elnökének előterjesztésére, az OKM tervbe vette az informatikus könyvtáros KKK vonatkozó módosítását: az alapszakos diplomákban a végzettség így – reményeink szerint, már tanulmányunk megjelenésére – „Bachelor of Library and Information Science”-re fog változni.)
- 23 Manapság gyakran bírálják a középiskolai oktatás színvonalát, nevezetesen, hogy sok frissen érettségizett fiatal az alapvető olvasási, szövegértési, fogalmazási, jegyzetelési, szóbeli kifejezésbeli stb. képességek nélkül kerül főiskolára/egyetemre. Ez már az általános műveltségképző, ún. alapozó tárgyaknál (pl. helyesírás) nagy problémát okoz, a szakmaiaknál

pedig még inkább; azonban a gimnáziumi oktatás egyenetlen minősége (l. további szempontként az idegennyelv-tanítást) nemcsak az informatikus könyvtárosképzést sújtja, hanem az egész felsőoktatást.

- 24 A normál- és a pótfelvételi eljárást együttesen figyelembe véve.
- 25 A grafikonokat Benedek Janka készítette a www.felvi.hu-n közzétett adatok alapján 2009. szeptember 24-én.
- 26 Vö. a KATALIST könyvtári levelezőlistán 1999–2007. között megjelent álláshirdetések elemzésével: BAR-TOS Éva: Diplomás könyvtáros állást keres. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 16. köt. 12. sz. 2007. p. 3–11. Érdemes lenne kitérni arra is, hogy a felsőfokú diplomával rendelkező, Magyarországon foglalkoztatott könyvtárosok közül, hányan dolgoznak középszintű végzettséggel is ellátható munkakörökben, kihasználja-e a könyvtári rendszer a munkatársak potenciálját? Részletesebben: M[IKULÁS] G[ábor]: Könyvtárosi adatok – a piramis fejjel lefelé áll! = KIT Hírlevél, 2006. 37. sz. (október 11.) [Elektronikus dokumentum] URL: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=konyvtarosi_a_datok-a_piramis_fejjel_lefele_all (A letöltés ideje: 2009. október 26.)
- 27 Vö. PÁLVÖLGYI Mihály: Információmenedzszerképzés: egy új program születése. = A könyvtáros és információs szakemberképzés megújítása. A LISTEN TEMPUS JEP (1994-97) zárókonferenciájának előadásai. Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Szombathely, 1997. június 25-27. Szerk. Murányi Péter. Szombathely, BDTF, 1997. p. 196–206. ISBN 963 9017 25 6
- 28 Vö. KISZL Péter: Üzleti információs szolgáltatás a magyarországi könyvtárakban! Megjegyzések Mikulás Gábor hozzászólásához. = TMT, 52. köt. 2. sz. 2005. p. 73.
- 29 Az ELTE Karrierközpontja (<http://karrier.elte.hu>) kizárólag az informatikus könyvtáros hallgatókra vonatkozó pályakövetést mostanáig nem végzett, de – reményeink szerint – a TÁMOP 4.1.1 nyertes pályázat keretében, az ELTE-n megvalósítandó Diplomás Pályakövető Rendszer, hamarosan hasznos tanulságokkal fog szolgálni szakmánk számára is.
- 30 Az ELTE BTK-s tantervek modernizálásáról nem célunk – a kezdetektől – kronologikus áttekintést nyújtani. Az érdeklődők számára ajánljuk: SEBESTYÉN György: i. m. 2001.
- 31 SEBESTYÉN György: Szakirodalmi informatika és információs menedzsment – a posztgraduális képzés továbbfejlesztése az ELTE Könyvtártudományi Tanszékén. = Könyvtári Figyelő, 36. köt. 1–2. sz. 1990. p. 47–53., SEBESTYÉN György: Egyetemi posztgraduális informatikusképzés. = Könyvtáros, 40. köt. 1. sz. 1990. p. 19–23.

- ³² KISZL Péter: Vállalkozói, üzleti információforrások című kurzus az ELTE BTK Könyvtartudományi - Informatikai Tanszékén. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 11. köt. 5. sz. 2002. p. 28–33., KISZL Péter: Üzleti információs ismeretek könyvtáros hallgatóknak. = Könyvtári Levelező/lap, 15. köt. 7. sz. 2003. p. 21–22., KISZL Péter: Business – informatikus könyvtáros hallgatóknak. A vállalkozói, üzleti információ oktatása a felsőfokú könyvtárosképzésben. = TMT, 51. köt. 11. sz. 2004. p. 484–494.
- ³³ FÜLÖP Géza: A könyvtáros- és informatikusképzés Magyarországon. = Könyvtáros, 37. köt. 7. sz. 1987. p. 416–419., FÜLÖP Géza: Az egyetemi könyvtárosképzés helyzete és néhány problémája. = Könyvtári Figyelő, 33. köt. 6. sz. 1987. p. 583–603., Információs szakemberek Magyarország számára: a Tempus segítségével Európába. Zárószimpózium. TEMPUS JEP-0297. Budapest, 1993. június 17. Szerk. Fülöp Géza, Ládi László. Budapest, ELTE Könyvtartudományi-Informatikai Tanszék, 1993. 97 p. ISBN 963 462 791 9
- ³⁴ Az ELTE BTK a könyvtörténeti BA szakirány indítására is rendelkezik akkreditációval, azonban a tanszék – ellenkező döntéséig – szünetelteti e kurzuscsoport indítását.
- ³⁵ A vonatkozó hálótérvek letölthetők az ELTE BTK Könyvtartudományi Tanszékének honlapjáról, az oktatás menüpontból: <http://konyvtartudomany.elte.hu>
- ³⁶ Az ELTE BTK 2008 őszén – alumni rendszere (<http://alumni.elte.hu>) részeként, több, egykori hallgatóknak biztosított rendezvény és kedvezmény mellett – Trefort Kert néven kulturális és közéleti magazint indított. A lapszámok letölthetők: <http://www.btk.elte.hu/tkm.aspx>
- ³⁷ Nemzetközi: 2008-ban a The Times 500-as egyetemi és 300-as kari világranglistáján csak az ELTE szerepel a magyarországi egyetemek közül; a Webometrics 6000-es ranglistáján a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a 307. (Kelet-Európában a 7.), az ELTE a 316. (Kelet-Európában a 8.) helyen áll; a Shanghai 500-as mezőnyében az ELTE mellett a SZTE is erősíti a nemzeti színeket. Hazai: HVG (Educatio Kht., OFIK), Heti Válasz (2008-ban mindkettőben abszolút első az ELTE). A kérdéskört részletesen kifejti, és további adalékokkal szolgál: DEZSŐ Tamás: Merre tart a magyar felsőoktatás? Vitaindító tézisek a „kutatóegyetem” koncepcióhoz. = Trefort Kert, 2. köt. 3. sz. 2009. p. 7–11.
- ³⁸ Az ELTE BTK 2009. október 20-án „Mit ér a bölcsészdiploma?” címmel országos konferenciát szervezett, ahol a felsőoktatás szereplőin (oktatók, kutatók, hallgatók) túl, jelentős súlyú cégek (pl. Magyar Telekom) humánerőforrás-vezetői mondtak véleményt a (bölcsész) frissdiplomások alkalmazási tapasztalatairól. Részletekért l.: SCHÄFFER Dániel: Mit ér a bölcsészdiploma? = Eduline.hu [Elektronikus dokumentum.] 2009. október 22. URL: http://www.eduline.hu/felsooktatasi/20091021_bolcse_szdiploma_konferencia.aspx (A letöltés ideje: 2009. október 25.)

Beérkezett: 2009. X. 26-án

Jól szerepel a Windows 7

Az eladásokra az észak-amerikai piacon nem lehet panasz, ezek ugyanis több mint kétszeresen meghaladják a Vista megjelenését követő számokat. Ez különösen annak fényében pozitív, hogy az amerikai piacon egyre kisebb szerep jut a hagyományos dobozos eladásoknak, miközben fokozatosan előretörnek a digitális letöltések. A megjelenés tehát mindenképpen sikeres, a Windows 7 saját elődjéhez képest sokkal kedvezőbb fogadtatásra talált, ami nyilván a Vistával kapcsolatos vélekedéseknek is köszönhető.

A bevétel terén már nem ilyen nagy a különbség, itt ugyanis alig 80 százalékkal sikerült meghaladni a Vista eredményét, a sokkal nagyobb forgalom ellenére. Ez már az igen agresszív árpolitikával, a különböző kedvezményekkel és akciókkal magyarázható, amelyből az is nagyon jól látszik, hogy a Microsoft mindent elkövetett a siker érdekében. Így sem sikerült azonban elérni a remélt többletet a hardvereladások terén, itt csak az egy héttel, valamint az egy évvel korábbi számokat sikerült felülmúlni, miközben a Vista megjelenését követő napok PC-eladásait már nem tudták felülmúlni.

/SG.hu Hírlevél, 2009. november 8., <http://www.sg.hu/>

(SzP)